

AIKUISTEN LUKU- JA KIRJOITUSTAITOON LIITTYVÄN TERMINOLOGIAN KÄYTÖN PERIAATTEET

YHTEENVETO

Sam Duncan ja Irene Schwab
UCL Institute of Education
Syyskuu 2015

AIKUISTEN LUKU- JA KIRJOITUSTAITOON LIITTYVÄN TERMINOLOGIAN KÄYTÖN PERIAATTEET

Johdanto

ELINET-verkosto (*European Literacy Policy Network*) kartoitti vuonna 2014 aikuisten luku- ja kirjoitustaidon edistämistyössä käytettävää terminologiaa kyselyn avulla. Kyselyn tuloksista keskusteltiin ELINETin seminaarissa, joka pidettiin tammikuussa 2015 Hampurissa UNESCO:n elinikäisen oppimisen instituutissa (*Institute for Lifelong Learning*). Seminaarissa esiteltiin aikuisten lukutaidon edistämisen hyviä käytänteitä sekä tuotiin julki niitä terminologisia haasteita, joita kohdataan viitattaessa lukutaidon kehittämistarpeita tai -tavoitteita omaaviin aikuisiin. ELINET pystyy vaikuttamaan merkittävästi suuren yleisön – mukaan lukien poliitikkojen, päättäjien ja median – tapaan käyttää kyseistä terminologiaa. Seminaarin osallistujat korostivatkin, että aikuisten lukutaitoa edistävässä käytännön toiminnassa ja tutkimuksessa tulee muistaa, kuinka vahvasti kielenkäyttö voi muokata käsityksiä aikuisiällä lukutaitoaan kehittävien tarpeista ja kyvyistä. Tarkasteltuamme aihepiiriin liittyvää terminologiaa sovimme noudattavamme seuraavia seitsemää peruseriaatetta, kun kirjoitamme tai puhumme aikuisten lukutaidosta.

Periaatteet

Käyttämämme terminologia

1. on tarkkaa ja mahdollistaa tehokkaan viestinnän
2. tekee viestinnästä läpinäkyvää ja yksinkertaista kuulijakunnan, käyttötarkoituksen ja kontekstin tarpeiden mukaisesti
3. on kunnioittavaa
4. on myönteistä eli keskittyy mahdollisimman paljon vahvuuksiin ongelmien sijasta
5. tiedostaa, että ”ihmisiä ei luokitella eri tasoille, vaan taitoja”
6. tiedostaa, että ”aloitteleva lukija (tai kirjoittaja) ei ole aloitteleva ajattelija”
7. on kieli- ja kulttuuriympäristöön sekä käyttötarkoitukseen ja kohderyhmälle sopiva.

Käytämme terminologiaa aina laajemmissa yhteyksissä eli teksteissä, vuorovaikutuksessa tai keskusteluissa, joissa pyrimme

- tiedostamaan täsmällisyyden tavoittelun ja lukutaidon monitahoisuuden välillä vallitsevan perusjännitteen
- tiedostamaan, että edettäessä kohti terminologista yhtenäisyyttä tulee eri kohderyhmien kanssa mahdollisesti käyttää eri termejä; tämä on osa laajempaa suuren yleisön ja päättäjien kasvatustehtäväämme
- huomioimaan, että ryhmiä kuvaavilla termeillä viitataan myöhemmin myös yksilöihin – käyttämiämme termejä tullaan siis soveltamaan myös alkuperäisen kontekstin ulkopuolella, ja meidän tulisi pyrkiä ennakoimaan se
- huomioimaan, että ihmiset sekä heidän taitonsa ja toimintatapansa muuttuvat ja kehittyvät ajan kuluessa ja siirryttäessä elämänalueelta toiselle – luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen on elinikäistä ja elämänlaajuista.